

ДО
ГЛАВНИЯ ПРОКУРОР НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОПИЕ ДО:
ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ „МЕДИЦИНСКИ
НАДЗОР“
ОМБУДСМАНА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЪРА НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО НА
РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА КОМИСИЯТА ПО
ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ КЪМ
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

**ОТНОСНО: НЕОБХОДИМОСТ ОТ СПЕШНИ МЕРКИ ЗА ГАРАНТИРАНЕ НА
ПРАВАТА НА ХОРАТА С ПСИХИЧНИ РАЗСТРОЙСТВА, НАСТАНЕНИ В
ЛЕЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ**

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ГЛАВЕН ПРОКУРОР,

Обръщаме се към Вас по повод случая с пожара от 06.08.2024 г., по време на който почина пациент на университетската клиника по психиатрия във Варна.

Изказваме дълбоката си загриженост и тревога, че това е **поредният инцидент**, в рамките на който пациент на подобно лечебно заведение губи живота си в психиатрично лечебно заведение, в което е бил настанен да се лекува.

- През март 2019 г. трима пациенти изгарят в психиатрията в Пловдив. През 2017 г. отново там загива и пациент, след масов побой.
- През май 2023 г. изгаря пациент в психиатричната болница в с. Церова кория
- През октомври 2023 г. при пожар почина пациент от ДПБ-Ловеч.

Тревогите ни по отношение на човешките права и медицинските практики в лечебните заведения от този тип резонират с докладите от последните години на Комитета против изтезанията, в които **ясно, недвусмислено и категорично** се съобщават факти и наблюдения, свързани със сериозни ограничения и нарушения на човешките права на

пациентите в държавните психиатрични болници. Тези нарушения включват липса на адекватна медицинска грижа и психосоциална рехабилитация, лоши битови условия, физическо насилие от страна на персонала, продължителни изолации и имобилизации.

Като организации с дългогодишен опит в сферата на психичното здраве, ние добре познаваме нуждата от дълбока и качествена реформа в грижите за психичното здраве на гражданите на Република България и съзнаваме, че това е дълъг и сложен процес, който включва участието на широк кръг заинтересовани групи.

През март 2024 г. година беше внесен Законопроект за изменение и допълнение на Закона за здравето в частта „Психично здраве“. Предложеният законопроект е в отговор на необходимостта от подобряване на психиатричната грижа в Република България и цели гарантиране защитата на правата на пациентите с психични заболявания в процеса на грижите за тях и лечението им.

Успоредно с това обаче считаме, че докато „реформата“ се случва, са нужни **спешни гаранции чрез предприемането на работещи мерки и механизми, че подобни фрапантни нарушения на медицинската практика, в това число на стандарта по психиатрия няма да останат без адекватно санкциониране.**

ГИП-София и Българският хелзинкски комитет неколкократно алармират отговорните институции и настояват за коренна промяна и подобряване условията на лечение на пациентите, настанени в психиатричните болници в България.

Във връзка с това призоваваме към **цялостно, независимо, безпристрастно и ефективно разследване на инцидента във Варна**, на всички факти и обстоятелства, свързани с него, с надеждата, че въпросите, които възникват, ще намерят своя отговор, а именно:

- Имало ли е и какво е било медицинското основание загиналото лице да бъде поставено в изолатор – документирано ли е това основание?
- Било ли е загиналото лице имобилизирано по време на пожара и ако да, какво е медицинското основание за това?
- Кои са лицата, приложили процедурата по изолация, и спазен ли е стандарта по психиатрия в това отношение?
- Мониторирано ли е състоянието на загиналото лице, след като е било изолирано, според изискванията на стандарта по психиатрия и Наредба 1?
- Колко време е престояло лицето в изолатора, преди да възникне пожарът?
- Направена ли е проверка на това, имало ли е лицето в себе си запалителни материали преди и по време на престоя си в изолатора?
- Имало ли е в изолатора леснозапалими предмети?
- Къде се е намирал персонала на отделението по времето на инцидента, на кого са сигнализирани, че има пожар и какви действия са предприели?
- Колко често и от кого е проверявана документацията, свързана с мерките за изолация и имобилизация в лечебното заведение?

Смятаме, че законната процедура, уредена в чл. 150 от Закона за здравето, позволяваща най-драстичното лишаване от свобода – чрез изолация и имобилизация, противоречи на основни принципи и права, въздигнати от Конституцията на Република България и от международното право по правата на човека. На практиката лицата, подложени на подобно третиране са лишени от ефективно средство за защита, включително от възможност за ефективен надзор над прилагането на тези мерки. В тази връзка смятаме, че в правомощията на прокуратурата по силата на чл. 127, т. 4 от Конституцията е да извърши задълбочена проверка относно прилагането на подобни мерки спрямо лица, настанени на лечение в психиатрични болници.

Настояваме Окръжна прокуратура – Варна, Министерство на здравеопазването и контролните органи **да предприемат всички възможни в рамките на закона действия, с които да гарантират**, че престоят на лицата за лечение в психиатрични лечебни заведения ще се реализира според стандарта по психиатрия, както и при спазване на нормативните актове, касаещи човешките права.

Моля да бъдем уведомени за предприетите действия.

С УВАЖЕНИЕ,

Валентина Христакева

Директор на Фондация „Глобална инициатива в психиатрията – София“

Радослав Стоянов

Съпредседател на Българския хелзинкски комитет